

Forsøg med havresorter 1935—1954

Ved TAGE ANDERSEN

549. beretning fra Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur

Nærværende beretning omfatter en kort oversigt over forsøgene i årene 1935—48, hvorom der er udsendt følgende meddelelser: 279., 344., 374., 395. og 435. Desuden er der givet en udførligere omtale af forsøgene 1949—54, hvis resultater er offentliggjort i 461., 496. og 529. meddelelse. Beretningen er udarbejdet af forstander *Tage Andersen*.

Forstanderne ved Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur.

Forsøgene 1935—48

Der er i dette åremål gennemført 5 serier af forsøg med et stort antal havresorter, der i alle år er afprøvet på lerjord ved Lyngby, Tystofte, Blangstedgaard og Askov samt på sandjord ved Lundgaard, Studsgaard, Borris og Tylstrup. De fleste af de sorter, der har været med i forsøg på agerjord, er endvidere prøvet på marsk ved Højer og lavmose ved Tylstrup.

Desuden har nogle af sorterne fra 1940 været med i forsøg på højmose ved Tylstrup. Fra 1939 er forsøgene endvidere gennemført på lerjord ved Aakirkeby, og fra 1941 er antallet af forsøgssteder udvidet med Jyndevad, der har sandmuldet jord. Fra 1945 er sorterne også afprøvet på lerjord ved Abed.

I oversigten side 669 er de prøvede sorter opført med forsøgsår og antal forsøg. Endvidere er anført forholdstal for kærneudbytte, der er beregnet i forhold til Svaløf Ørn, som har deltaget i alle forsøg 1935—48. Da forsøgene er udførligt omtalt i de enkelte meddelelser, og da flertalet af de prøvede sorter enten ikke er sendt ud eller på nuværende tidspunkt er udgået af dyrkningen, skal der kun gives et resumé af forsøgsresultaterne. På *agerjord* har kun et fåtal af de prøvede sorter i ydeevne kunnet hævde sig overfor Svaløf Ørn. Svaløf Fold, der tidligere

benævntes »Sol«, har således i 91 forsøg givet 3 pct. mindre kærneudbytte. Svaløf Fold, der er fremgået ved krydsning af Ørn og Sejr, og som fik betydelig udbredelse i dyrkningen, har lidt stivere strå, men har givet mere halm end Ørn. Abed Sølv II (Gul Næsgaard × Abed Nova), Borris Stand (Lyngby Hede × Svaløf Guldregn), Svaløf Sejr (udv. i Milton) og Svaløf Guldregn II (Svaløf Sejr × Svaløf Guldregn I) har været væsentligt mindre ydende og ikke så stråstive som Ørn. For Svaløf Guldregn II kan anføres, at den er tidlig, hvorfor sorten mødte interesse i blandsædsdyrkningen og som udlægsafgrøde. Borris Stand, der på let jord var blandt de højestydende, har små kærner med ret høj skalprocent, medens de øvrige har god kærnekvalitet. Svaløf Stjerne (Svaløf Sejr × Svaløf Kron) har givet væsentligt mindre kærneudbytte end Ørn og har ret blødt strå. Borris-sorterne, Opus og Falk, der begge er udvalgt af Borris stand og ligger hinanden meget nær i ydeevne, er Ørn overlegen med henholdsvis 1 og 2 pct. kærne. Falk er knapt så stivstrået som Opus. Petkus Flämingstreue, der er ret tidlig, ligger lidt under Ørn i ydeevne og har længere og blødere strå. For de to følgende, Svaløf Stål og Pajbjerg Rex, der fortsat deltager i forsøgene, henvises til omtalen af forsøgene 1949—54. Pajbjerg Regin (Mansholts Binder × Svaløf Ørn) og således søstersort til Pajbjerg Rex er Ørn underlegen med 2 pct. kærne. Sorten har ikke så god kærnekvalitet og er halmrig.

De øvrige prøvede sorter, nummersorterne, har, som det fremgår af oversigten, på enkelte undtagelser nær ikke kunnet hævde sig. Svaløf 01430 (Abed Sølv × Svaløf Ørn), der er prøvet i stort antal forsøg, ligger Ørn meget nær i ydeevne, og er lidt stivere af strå, men ret halmrig. Højer 40/7, der er udvalgt i Højer 10, har ligeledes en god stilling i forhold til Ørn, men er ret blødstrået.

På *marsk* ved Højer, hvor forsøgene har omfattet hovedparten af de på agerjord prøvede sorter samt enkelte for denne jordtype specielt egnede sorter, er det navnlig stråstivheden, der har været afgørende for sorterens udbyttedmæssige placering. En undtagelse danner dog Abed 77 og Weibulls 12626. Begge sorter har givet 4 pct. større kærneudbytte end Ørn og er i besiddelse af god kærnekvalitet, men er længere og blødere af strå. Sort fransk og

Sortsforsøg med havre 1935—48
Fht. for kærneudbytte. Målesort: Svaløf Ørn = 100

Sort	Agerjord			Marsk			Laymose			Højmose		
	forsøgs- år	ant. fors.	fht.	forsøgs- år	ant. fors.	fht.	forsøgs- år	ant. fors.	fht.	forsøgs- år	ant. fors.	fht.
Svaløf Ørn ¹	—	—	100	—	—	100	—	—	100	—	—	100
Svaløf 01430.....	1935—44	91	99	1935—42	8	101	1935—42	8	98	—	—	—
Svaløf Fold.....	1935—44	91	97	1935—42	8	100	1935—42	8	98	—	—	—
Abed 77.....	1935—40	52	97	1935—38	4	104	1935—38	4	98	—	—	—
Abed Sølv II.....	1935—38	34	96	1935—38	4	98	1935—38	4	102	—	—	—
Borris Stand.....	1935—38	34	96	—	—	—	1935—36	2	97	1940—42	3	93
Svaløf Sejrh.....	1935—38	34	93	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Højer 10.....	1937—44	75	99	1935—42	8	103	1937—42	6	95	1940—42	3	85
Svaløf Guldregn II.....	1937—38	18	95	—	—	—	1937	1	101	—	—	—
Abed Minor.....	—	—	—	1943—48	6	105	1935—48	14	97	1940—48	9	105
Sort fransk.....	—	—	—	1935—48	4	102	1935—38	4	97	1940—42	3	81
Weibulls 12626.....	1939—42	37	98	1939—42	4	104	1939—42	4	93	—	—	—
Abed 30.....	1939—42	37	98	1939—42	4	98	1939—42	4	92	—	—	—
Svaløf Stjerne.....	1939—42	37	94	1939—42	4	96	1939—42	4	92	—	—	—
Borris 228.....	1939—40	18	97	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Borris Opus II ²	1941—48	123	101	1943—48	10	101	1943—48	10	98	1943—48	6	100
Lyngby Hedehavre.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1940—42	3	91
Borris Falk.....	1941—44	39	102	—	—	—	1941—42	2	101	1943—44	2	108
Højer 40/7.....	1943—46	40	102	1943—46	4	98	1943—46	4	101	1945—46	2	102
Petkus Flåmingsstreue.....	1943—46	40	99	1943—46	4	99	1943—46	4	99	—	—	—
Svaløf Stål.....	1943—48	62	99	1943—48	6	107	1943—48	6	101	1945—48	4	98
Pajbjerg Rex.....	1945—48	42	101	1945—48	4	107	1945—48	4	97	—	—	—
Pajbjerg Regin.....	1947—48	22	98	1947—48	2	105	1947—48	2	84	—	—	—
Abed 11/42.....	1947—48	22	97	1947—48	2	106	1947—48	2	90	1947—48	2	104
Abed Palu (206).....	—	—	—	1946—48	3	106	1946—48	3	115	1945—48	4	105

1. Ørn 1935—44, Ørn B 1945—47, Ørn E 1948. 2. Opus 1939—44, Opus II 1945—48.

Højer 10 (udvalg af Sort fransk) samt Abed Minor har givet henholdsvis 2, 3 og 5 pct. større kærneudbytte end Ørn og er korte og stive. Højer 10 og Abed Minor har hvidgule kærner af væsentligt bedre kvalitet end Sort fransk, men er ikke så tyndskallede som målesorten. Pajbjerg Regin og Abed 11/42 (Svaløf Fold×Abed Minor) har en væsentlig bedre stilling end på agerjord. Regin er halmrig, medens Abed 11/42 er kort og stiv af strå. De øvrige sorter, hvormed forsøgene ikke er fortsat, har tilnærmelsesvis samme placering i forhold til målesorten som på agerjord.

I forsøgene på *lavmose* (Fossevangen), har flertallet af de prøvede sorter givet mindre kærneudbytte end Svaløf Ørn. Enkelte sorter, fortrinsvis de lidt tidligere, står på højde med målesorten, og kun Abed Palu, der fortsat deltager i forsøgene og derfor ikke skal omtales nærmere her, har i 3 forsøg vist en betydelig overlegenhed overfor Svaløf Ørn.

På *højmose* (Fossevangen) er kun afprøvet et mindre antal sorter. Abed Minor har i 9 forsøg givet 5 pct. større kærneudbytte end Svaløf Ørn, Borris Falk, Højer 40/7 og Abed 11/42 har i et mindre antal forsøg været målesorten overlegen.

I orienterende forsøg er endvidere i 1939—42 på agerjord afprøvet en række sorter, hvormed forsøgene ikke er fortsat. Det gælder således Petkus Flämingsgold, Weibulls Trio, Svaløf 01431, Borris 271 og de to nummersorter fra Pajbjerg, 117/43 og 24/14.

Forsøgene 1949—54

Forsøgene i 1949—54 har omfattet følgende havresorter:

A. Agerjord.

1. Pajbjerg Rex A
2. Borris Opus II
3. Svaløf Stål A
4. Svaløf Ørn E
5. Abed Max (636), 1953—54
6. Trifolium 52/1, 1953—54
7. Tammisto Sisu, 1953—54.

B. Marsk, lavmose og højmose.

1. Pajbjerg Rex A (kun på marsk)
2. Svaløf Stål A
3. Abed Palu
4. Pajbjerg Regent, 1951—54
5. Abed Max (636), 1953—54
6. Tammisto Sisu, 1953—54.

Pajbjerg Rex A er en ny rendyrkning af Rex, der deltog i forsøgene 1945—48 som også omfattede Borris Opus II. Svaløf Stål A var med i 1945—47, men blev i 1948 erstattet af en ny linie, Stål C, som imidlertid ikke stod på højde med Stål A. Svaløf Ørn E, en ny linie af Ørn, der også deltog i forsøgene 1948, hvor den var mere yderig end Ørn B. De tre følgende sorter: Abed Max (636), Trifolium og Tammisto Sisu er kun prøvet de to sidste år af perioden. På marsk, lav- og højmose er gennemført en særlig forsøgsserie med sorter, der specielt skulle være velegnet til dyrkning under disse forhold samt nogle af de sorter, der i forsøgene på agerjord var mest stivstråede.

Forsøgsbetingelser. På agerjord har forsøgene været gennemført ved Lyngby, Aakirkeby, Tystofte, Abed, Blangstedgaard, Askov og Ødum, der alle har lermuldet jord, samt på sandjord ved Jyndeved, Lundgaard, Studsgaard, Borris og Tylstrup. Endvidere er en del af sorterne afprøvet på marsk ved Højer, på lavmose ved Fossevangen samt på højmose, St. Vildmose. I hovedparten af forsøgene er havren sået efter rodfrugt, i enkelte forsøg forekommer kløvergræs, hvede, majs, hør, rug og ærter som forfrugt. Der er sædvanligvis gødet med 200 kg superfosfat og 200 kg kaligødning pr. ha, i enkelte tilfælde 300 kg, der er udbragt tidligt forår. Kvælstofgødskningen, der varierer fra sted til sted, samler sig om 300 kg pr. ha, men i en del forsøg er tilført 400 kg pr. ha og derover, ligesom mængder på 100—200 kg forekommer i enkelte forsøg. Kvælstoffet er i reglen udbragt først i maj, ved nogle forsøgssteder er det dog tilført umiddelbart før kornets såning.

Tidspunktet for såning har varieret fra år til år alt efter vejrforholdene, men har gennemgående ligget omkring 1. april bortset fra 1951, hvor der de fleste steder først blev sået sidst i april.

Udsæden er fremavlet ved Lyngby og udsendt herfra i afsvampet stand. Såmængden er fastsat på grundlag af udsædens spireevne og sorterens kornstørrelse, idet 180—200 kg pr. ha regnes for normal udsædsmængde. Forsøgene er gennemført med 6—8 fællesparceller à 30 m².

Fremspiringen og den påfølgende udvikling har gennemgående været god og ensartet. Der er i enkelte forsøg forekommet svage angreb af havreål, og der er i nogle tilfælde konstateret manganmangel, der dog straks er blevet afhjulpet. Forsøgene har dog ikke været ramt af tilstødende forhold i en sådan grad, at det har været nødvendigt at kassere resultaterne til sammen drag. Vækstkårene, hvorunder sorterne er sammenlignet, belyses af nedenstående oversigt, der angiver det gennemsnitlige kærneudbytte i hkg pr. ha i de enkelte år for de 4 sorter, som har deltaget i hele forsøgsperioden.

	hkg kærne pr. ha					
	1949	1950	1951	1952	1953	1954
Aakirkeby	53.4	45.1	45.5	53.2	42.7	38.2
Lyngby	40.8	45.9	60.6	52.8	44.7	38.8
Tystofte	41.4	37.2	53.6	56.0	50.1	40.8
Abed	45.2	41.2	52.3	52.6	56.7	31.9
Blangstedgaard	55.4	51.5	57.4	62.1	54.2	44.4
Askov	50.2	45.9	50.2	50.0	53.1	45.4
Jynde vad	29.9	20.1	30.8	41.6	31.5	30.1
Lundgaard	36.6	20.6	32.1	42.6	38.7	36.1
Studsgaard	21.0	33.4	19.5	36.9	37.9	28.9
Borris	45.5	43.6	42.6	41.6	50.9	43.0
Tylstrup	43.9	32.9	25.9	31.5	35.0	43.5

Det ses, at udbyttet har varieret fra år til år, men har gennemgående været tilfredsstillende. 1953 og 1952 var udbyttet højt. 1951 var også et forholdsvis godt år for havren, bortset fra Studsgaard og Tylstrup, hvor tørken gjorde sig stærkt gældende. 1949 må betegnes som middel, medens 1950 gav lavest udbytte i gennemsnit. 1954 var også et dårligt havreår på lerjordsstationerne, medens der blev avlet gode afgrøder i forsøgene på sandjord.

De sorter, der kun har deltaget i forsøgene i et kortere åremål, er omregnet i forhold til gennemsnittet for de 4 sorter, der har været med i hele perioden. En direkte sammenligning af sorterne er herefter mulig.

Tabel 1. Kærneudbytte 1949—54, hkg pr. ha og forholdstal¹

Agerjord

	Gnm.- snit	Aa- kirkeby	Lyng- by	Tys- tofte	Abed	Blang- stedg.	Askov	Ødum ²	Jynde- vad	Lund- gaard	Studs- gaard	Borris	Tyl- strup
1949—54													
Pajbjerg Rex A. . .	43.1	47.4	47.6	47.7	47.5	55.0	49.7	49.0	31.1	35.1	29.5	45.2	36.0
Borris Opus II. . .	42.4	46.3	47.1	46.4	46.3	54.2	49.0	50.3	30.8	34.5	29.7	43.9	35.0
Svaløf Stå1 A. . . .	42.3	45.5	46.6	46.5	46.7	54.9	49.0	50.8	30.2	33.0	29.6	44.9	35.0
Svaløf Ørn E.	42.0	46.2	47.8	45.4	46.2	52.8	48.8	49.1	30.5	34.3	29.5	44.1	34.9
1953—54													
Abed Max (636) . .	45.4	46.0	48.0	49.0	50.8	58.9	54.5	51.0	32.5	35.9	31.7	50.8	39.5
Trifolium 52/1 . . .	42.2	47.3	45.7	46.7	46.9	53.1	48.5	49.0	30.8	34.6	29.8	43.6	35.0
Tammisto Sisu . . .	42.1	46.6	46.2	44.0	45.8	53.3	48.3	51.5	31.6	34.1	30.3	46.1	34.0
1949—54													
Pajbjerg Rex A. . .	101	102	101	103	102	101	101	98	101	102	100	102	101
Borris Opus II. . .	100	100	100	100	99	100	100	101	100	100	100	99	101
Svaløf Stå1 A. . . .	100	98	99	100	100	101	100	102	98	99	100	101	99
Svaløf Ørn E.	99	100	101	98	99	97	99	98	99	100	100	99	98
1953—54													
Abed Max (636) . .	107	99	101	105	109	109	111	104	106	104	107	113	111
Trifolium 52/1 . . .	99	102	97	100	100	98	99	98	100	101	101	98	99
Tammisto Sisu . . .	99	101	98	95	98	98	98	103	103	99	102	104	96

1. gennemsnit for de første 4 sorter = 100. 2. kun 1953—54.

FORSØGSRESULTATERNE

Kærneudbyttet. I tabel 1 og 2 er for henholdsvis agerjord samt marsk og mose anført det gennemsnitlige udbytte af sorterne ved de enkelte forsøgssteder samt forholdstal. Ved beregning af forholdstal er gennemsnit for de 4 sorter, der har deltaget i alle forsøg, sat = 100. Udbyttetallene for de enkelte år fremgår af hovedtabellen side 683. Sorterne er i begge tilfælde opført i rækkefølge efter antal forsøg og gennemsnitligt kærneudbytte. I forsøgene på *agerjord* (tabel 1) har Pajbjerg Rex A givet

Tabel 2. Forsøg på marsk, lavmose og højmose

	Marsk		Lavmose		Højmose	
	hkg kærne pr. ha	forholds- tal	hkg kærne pr. ha	forholds- tal	hkg kærne pr. ha	forholds- tal
1949—54						
Pajbjerg Rex A . .	44.2	101	—	—	—	—
Svaløf Stål A . . .	43.6	100	33.5	99	34.2	99
Abed Palu	43.1	99	34.0	101	35.0	101
1951—54						
Pajbjerg Regent.	44.3	101	34.9	103	33.3	96
1953—54						
Abed Max (636)	46.5	107	36.9	109	35.0	101
Tammisto Sisu . .	42.4	97	33.6	99	32.6	94

højest kærneudbytte, 43,1 hkg pr. ha, af de sorter, der har været med i 6 år i 68 forsøg. Den overgås kun af Abed Max (636), der har givet 2,3 hkg pr. ha mere. Mellem Pajbjerg Rex A og de øvrige sorter, der har givet nær samme udbytte, er forskellen 0,7—1,1 hkg pr. ha i Pajbjerg Rex A's favør. Sorternes indbyrdes stilling ved de enkelte forsøgssteder falder meget nær sammen med gennemsnittet. Ved Aakirkeby har Abed Max (636) dog givet næstlavest udbytte, og Tammisto Sisu ligger højt ved Ødum, Jyndeved, Studsgaard og Borris, hvor den navnlig i forsøgene 1953 havde en god stilling.

For *marsk, lav- og højmose* fremgår resultaterne af tabel 2. Abed Max (636) har i 2 års forsøg på marsk givet højest udbytte, 46,5 hkg pr. ha, efterfulgt af Pajbjerg Rex A og Pajbjerg Regent, der står lige, med 2,3 hkg mindre. Abed Palu og Tammisto Sisu har været lavestydende med henholdsvis 3,4 og 4,1 hkg pr. ha mindre end Abed Max (636). På lavmose, hvor Abed Max (636)

og Tammisto Sisu kun er prøvet et enkelt år, 1953, og de øvrige sorter i 3 års forsøg, 1951—53, ligger Abed Max (636) ligeledes i spidsen med 36,9 hkg pr. ha. Herefter følger Pajbjerg Regent med 2,0 hkg pr. ha mindre. På tredjepladsen ligger Abed Palu, der har givet 2,9 hkg pr. ha mindre. Tammisto Sisu og Svaløf Stål A, der ligger hinanden meget nær i ydeevne under disse forhold, er Abed Max (636) underlegen med 3,3—3,4 hkg pr. ha. På højmose har Abed Max (636) og Abed Palu, der står lige, været højestydende. Svaløf Stål A har givet 0,8 hkg pr. ha mindre og Tammisto Sisu har været lavestydende.

Kærnekvalitet. Der er foretaget bestemmelse af litervægt, kornvægt samt procent skal i de enkelte forsøg. Gennemsnitsresultatet fremgår af nedenstående oversigt:

	Agerjord			Marsk, lav- og højmose		
	mg pr. korn	g pr. liter	pet. skal	mg pr. korn	g pr. liter	pet. skal
Pajbjerg Rex A.....	33.9	521	25.4	34.8	502	25.1
Borris Opus II.....	32.5	513	25.8	—	—	—
Svaløf Stål A.....	34.9	522	25.4	35.9	493	26.8
Svaløf Ørn E.....	32.5	515	25.4	—	—	—
Abed Max (636).....	36.8	541	28.5	37.6	505	27.4
Trifolium 52/1.....	33.1	528	26.9	—	—	—
Tammisto Sisu.....	31.8	510	25.6	32.5	466	25.9
Abed Palu.....	—	—	—	34.1	503	27.4
Pajbjerg Regent.....	—	—	—	33.6	492	26.3

I forsøgene på agerjord har Abed Max (636) været den mest storkærnede efterfulgt af Svaløf Stål A. Førstnævnte og Trifolium 52/1 har højest rumvægt, og Tammisto Sisu har den laveste korn- og rumvægt. Abed Max (636) har væsentlig højere skalprocent end de øvrige sorter, der med undtagelse af Trifolium 52/1, som indtager en mellemstilling, ligger hinanden ret nær og må betegnes som tyndskallede. På marsk og mose er sorterernes indbyrdes stilling den samme, hvad korn- og rumvægt angår. Abed Max (636) og Abed Palu har den højeste og Pajbjerg Rex A den laveste skalprocent.

Halmudbyttet. Der er i hovedtabellen side 683 anført udbytte af halm i de enkelte forsøg, og i omstående oversigt er med-

	Agerjord		Marsk		Lavmose		Højmose	
	hkg/ha	fht.	hkg/ha	fht.	hkg/ha	fht.	hkg/ha	fht.
Pajbjerg Rex A.....	52.4	101	54.8	101	—	—	—	—
Borris Opus II.....	51.8	100	—	—	—	—	—	—
Svaløf Stål A.....	51.8	99	53.5	99	47.9	95	53.6	100
Svaløf Ørn E.....	51.9	100	—	—	—	—	—	—
Abed Max (636).....	53.6	103	55.2	102	50.3	100	54.9	102
Trifolium 52/1.....	52.5	101	—	—	—	—	—	—
Tammisto Sisu.....	53.1	103	52.3	96	54.3	107	54.4	101
Abed Palu.....	—	—	54.7	101	50.3	99	54.4	101
Pajbjerg Regent.....	—	—	54.8	101	49.9	99	51.2	95

delt gennemsnitsudbyttet i alle forsøg under de forskellige jordbundsforhold.

Abed Max (636) har givet mest halm på agerjord, marsk og højmose, medens Tammisto Sisu er den mest halmrige på lavmose. Svaløf Stål A står med det laveste halmudbytte på såvel agerjord som lavmose, og Tammisto Sisu og Pajbjerg Regent er de lavestydende på henholdsvis marsk og højmose.

Strå længde — lejetilbøjelighed. Der er i forsøgene på agerjord foretaget måling af stråets længde samt her og på marsk og mose givet karakter for lejetilbøjelighed. Det gennemsnitlige resultat fremgår af nedenstående oversigt:

	Strå længde i cm	Karakter for lejetilbøjelighed ¹	
		agerjord	agerjord marsk og mose
Pajbjerg Rex A.....	103	3.4	3.6
Borris Opus II.....	104	3.6	—
Svaløf Stål A.....	104	2.6	2.6
Svaløf Ørn E.....	105	3.7	—
Abed Max (636).....	103	2.1	2.1
Trifolium 52/1.....	105	3.8	—
Tammisto Sisu.....	108	3.1	2.5
Abed Palu.....	—	—	1.3
Pajbjerg Regent.....	—	—	3.0

1. 0—10, 0 = helt stående, 10 = helt i leje.

Tammisto Sisu har længst strå. Den er 3—5 cm længere end de øvrige sorter, der ligger meget nær ens.

Af karaktererne for lejetilbøjelighed ses, at Abed Max (636) og Svaløf Stål A har vist mindst lejetilbøjelighed på agerjord

og skiller sig ret stærkt ud fra de øvrige sorter, som ikke er væsentlig forskellige i denne henseende. Trods det ret lange strå har Tammisto Sisu dog været ret godt stående. På marsk og mose har Abed Palu med karakteren 1,3 vist mindst lejetilbøjelighed efterfulgt af Abed Max (636), medens Pajbjerg Rex A har været den mest blødstråede.

Sorternes tidlighed. For at fastslå en eventuel forskel i sorterens tidlighed — et forhold, der også kan være bestemmende for en sorts dyrkningsværdi — er tidspunktet for modning noteret. I gennemsnit fås følgende datoer:

	Agerjord	Marsk	Mose
Pajbjerg Rex A.....	10/8	22/8	26/8
Borris Opus II.....	11/8	—	—
Svaløf Stål A.....	9/8	19/8	26/8
Svaløf Ørn E.....	10/8	—	—
Abed Max (636).....	10/8	20/8	27/8
Trifolium 52/1.....	11/8	—	—
Tammisto Sisu.....	9/8	17/8	26/8
Pajbjerg Regent.....	—	22/8	28/8
Abed Palu.....	—	20/8	22/8

Der er ikke konstateret nogen afgørende forskel på sorterens tidlighed, men på agerjord og marsk har Svaløf Stål A og Tammisto Sisu dog været tjenlige til høst et par dage tidligere end de øvrige sorter. Abed Palu har på mose været tidligst moden.

Oversigt over sorter udgæet i perioden 1949—52

Med nogle af de sorter, der indgik i forsøgene fra periodens begyndelse, afsluttedes forsøgene i 1950 og 1952. Det drejer sig om de i omstående oversigt anførte sorter, for hvilke kærneudbyttet er beregnet som forholdstal med Svaløf Stål A = 100.

Svaløf Blenda, der er udvalgt af Svaløf Stål A, har på agerjord givet samme udbytte som Stål A, men på marsk og navnlig på lavmose har Blenda ikke kunnet klare sig, ligesom den også her har været for blødstrået. Sorten er 2—3 dage tidligere moden end Stål A. Pajbjerg Regin (Mansholts Binder × Svaløf Ørn) har på agerjord givet lidt større og på marsk samme kærne-

Sort	Agerjord		Marsk		Lavmose		Højmose	
	antal forsøg	fht.	antal forsøg	fht.	antal forsøg	fht.	antal forsøg	fht.
Svaløf Stål A..... 1949—52	—	100	—	100	—	100	—	100
Svaløf Blenda..... 1949—50	44	100	4	98	4	95	—	—
Pajbjerg Regin.....	22	101	2	100	2	85	—	—
Abed 11/42.....	22	100	2	103	2	93	2	96
Sejet 359.....	22	98	—	—	—	—	—	—
Pajbjerg Regal..... 1951—52	—	—	2	101	2	90	—	—
Svaløf 01430b.....	22	100	2	100	2	97	—	—
Pajbjerg Regent.....	22	98	—	—	—	—	—	—

udbytte som Stål A, men på lavmose et mindredudbytte på 15 pct. Sorten er halmrig og ret stivstrået. Abed 11/42 ligger i ydeevne på højde med Stål A på agerjord, 3 pct. over på marsk, men har ikke kunnet klare sig på lav- og højmose. Sorten har kort og meget stivt strå. Sejet 359, der kun er prøvet på agerjord og har givet 2 pct. mindre end Stål A, er meget tidlig og har ret langt og blødt strå. Pajbjerg Regal, der har samme oprindelse som Pajbjerg Rex og er kort og stivstrået, har en god stilling på marsk, men har været lavtydende på lavmose. Svaløf 01430b, der står lige med Stål A på agerjord og marsk, men 3 pct. under på lavmose, har ret langt, stivt strå. Den korte og meget stråstive Pajbjerg Regent, der har samme oprindelse som Regin, blev kun prøvet på agerjord i 2 år, hvor den gav lavest kærneudbytte.

Orienterende forsøg med havresorter

Ved siden af de foran omtalte ordinære sortsforsøg med havre er der desuden i samme periode gennemført orienterende forsøg ved Lyngby, Tystofte og Borris samt ved Aarslev fra 1953 og i 1954 tillige ved Tylstrup. Sorter, som i løbet af perioden er overgået til de ordinære forsøg, er omtalt herunder. De øvrige, som er udskudt på grund af, at de udbyttømæssigt ikke har kunnet klare sig, redegøres der for i det følgende.

Som regel har de orienterende forsøg været gennemført i

Hovedresultatet fremgår af nedenstående oversigt:

Sort	Antal forsøg	hkg pr. ha kærne	halm	Fht. kærne	Strå- længde i cm ¹	Lejetil- bøjelighed ¹ 0—10 ²
1949—54						
Svaløf Stål A.....	23	42.2	47.9	100	105	2.8
Borris Opus II.....	23	42.0	49.2	100	107	4.0
1951—54						
Mansholt Major.....	15	41.0	44.5	97	102	4.3
1949—50						
Pajbjerg Rex, kort type.....	5	42.1	49.7	100	94	2.8
Svaløf 01560.....	4	40.2	47.9	95	99	2.8
Weibulls Trio.....	6	38.2	50.8	91	111	4.3
Abed 4/60.....	6	36.1	52.2	86	98	2.8
1950—52						
Svaløf 01438.....	7	40.9	50.7	97	113	4.3
1951—52						
Svaløf Stål B.....	6	41.2	48.0	98	106	3.0
Lohmanns Weender IV.....	6	41.3	50.5	98	110	3.3
1953—54						
Svaløf Blixt.....	9	40.2	48.1	95	111	4.4
1950						
Wodan.....	3	41.0	43.6	97	98	2.1
1951						
Svaløf 01582a.....	3	39.6	51.6	94	113	3.4
1953						
Borris 50/281.....	3	38.6	44.5	92	102	2.6
1954						
Svaløf vg 01534 f.....	5	41.8	47.7	99	106	3.4
Carstens VII.....	5	40.2	43.1	95	97	4.0

1. beregnet på grundlag af Svaløf Stål A.

2. 0 = helt stående, 10 = helt i leje.

samme mark som de ordinære, altså under de samme betingelser med hensyn til jordbund, gødskning m. v.

Som målesorter er i hele perioden benyttet Svaløf Stål A og Borris Opus II. De prøvede sorter er omregnet i forhold hertil, således at gennemsnitstallene direkte kan sammenlignes.

Det gælder for praktisk taget samtlige sorter, at de har givet mindre kærneudbytte end målesorterne. De hollandske sorter Mansholt's Major (Binder × Svaløf Ørn) og Wodan (udvalg i Ori-

on), der ligger 3 pct. under målesorterne i ydeevne, er korte, og førstnævnte bløddstrået. Lohmann's Weender IV og Carstens VII, som er af tysk oprindelse, er ligeledes mindredyende. Weender IV er noget længere i strået end målesorterne. Carstens VII er en kort type, som dog har vist større lejetilbøjelighed. Svaløf Blixt (Abed Sølv II × Svaløf Ørn), der er prøvet i 9 forsøg, har givet 5 pct. mindre kærneudbytte end målesorterne og er tillige længere i strået og har større lejetilbøjelighed. Den nye linie af Svaløf Stål, B, ligger et par pct. under Stål A, og nummersorter fra Svaløf 01560 (Mansholts Binder × Svaløf 01435), 01438 (Svaløf Ørn × Abed Sølv II), 01582 a (Svaløf 33/2057 × Sejr) har givet 3—6 pct. mindre kærneudbytte end målesorterne og har med undtagelse af 01560 vist større lejetilbøjelighed. Svaløf Vg 01534 f, en ny elite af Stål A, ligger i 5 forsøg praktisk taget på linie med ophavssorten både hvad udbytte og stråelængde angår, men synes at være knapt så stiv i strået. Pajbjerg Rex, kort, der er sendt ud som Regent, ligger i ydeevne på højde med målesorterne og har kort og stivt strå. Weibulls Trio [(Echo × Argus) × (Drott × Argus)] har ikke kunnet hævde sig udbyttmæssigt, og det samme er i endnu højere grad tilfældet for Abed-sorten 4/60, der dog er kort og stiv. Borris 50/281, der har været i 3 forsøg 1953, er i besiddelse af de samme egenskaber, men giver 8 pct. mindre kærneudbytte end Svaløf Stål og Borris Opus II.

Foruden de her nævnte sorter er endvidere i et enkelt forsøg afprøvet et par franske sorter samt en nummersort fra Svaløf, men de pågældende sorter har ikke været i besiddelse af egenskaber, der betingede en fortsættelse af forsøgene.

Oversigt over sorterne

I det følgende gives en kort omtale af de sorter, der har deltaget i det ordinære sortsforsøg 1949—54.

Pajbjerg Rex A (Mansholts Binder × Svaløf Ørn) gav højest kærneudbytte i 6 års forsøg på agerjord og marsk. Den er noget uensartet af type. Kærnen er ret stor, hvidgul, ret tyndskallet. Rumvægten er middelhøj. Sorten har ret stivt strå og er middel-tidlig.

Borris Opus II (udvalgt af Borris Stand) er kun prøvet på

agerjord, hvor den gav middelhøjt kærneudbytte. Sorten har ret stærkt udspærrede topgrene og fine småaks. Kærnen er hvidgul, ret lille med middelhøj skalprocent. Rumvægten er middelhøj. Sorten er omtrent middeltidlig og ret stivstrået.

Svaløf Stål A (Svaløf Ørn × Svaløf Stjerne) (i Sverige Solhavre II) gav middeludbytte af kærne på agerjord og marsk og omtrent middel på lav- og højpose. Den har stærkt udspærrede topgrene og store småaks. Kærnen er hvidgul, stor, ret tyndskallet. Rumvægten er middelhøj. Sorten er middeltidlig og stivstrået.

Svaløf Ørn E (Svaløf Sejr × v. Lochow's Gelbe) har kun været med i forsøg på agerjord og har her givet omtrent middelhøjt kærneudbytte. Kærnen er hvidgul, ret lille og ret tyndskallet. Rumvægten knap middel. Sorten er middeltidlig og ret stivstrået.

Abed Palu (Svaløf Ørn × Abed Minor), der kun er prøvet på marsk, lav- og højpose, har på begge mosetyper givet over middeludbytte af kærne og omtrent middel på marsk. Kærnen er hvidgul, middelstor, med lidt over middel skalprocent og høj rumvægt. Sorten er meget stivstrået.

Pajbjerg Regent (Mansholts Binder × Svaløf Ørn) har også kun været i forsøg på marsk og pose. Udbyttet af kærne var lidt over middel på marsk, ret høj på lavpose, men lavt på højpose. Kærnen er middelstor og ret tyndskallet. Rumvægten er middel. Sorten er middeltidlig, kort og stivstrået.

De tre følgende sorter har kun været afprøvet i hovedforsøgene i 1953 og 1954.

Abed Max (636) (Abed Minor × Abed 30) har været med i forsøg på såvel agerjord som marsk, lav- og højpose. Den gav højeste kærneudbytte på agerjord, marsk og lavpose og på højpose samme udbytte som Abed Palu. Ret udspærret top. Sorten er halmrig. Kærnestørrelsen og rumvægten høj. Kærnen har ret tyk skal. Sorten er middeltidlig og den mest stivstråede af samtlige på agerjord prøvede sorter.

Trifolium 52/1 (udvalgt af Bøtø) gav på agerjord knapt middeludbytte af kærne. Den er noget uensartet af type og har ret stærkt udspærret top. Kærnen er hvidgul, knap middelstor. Skalprocenten er godt middel og rumvægten ret høj. Sorten modner et par dage senere end Svaløf Stål og er ret stivstrået.

Tammisto Sisu (Vasa × sort havre, Tammisto 02272), der har været i forsøg på alle jordbundstyper, gav på agerjord og lavmose knapt middel kærneudbytte. På marsk og navnlig på højmose er udbyttet lavt. Den har ret små, hvidgule kærner (2—3 pct. gule) med knap middelhøj skalprocent. Rumvægten er lidt under middel. Sorten har det længste strå af de prøvede sorter, men det er ret stivt. Den er i tidlighed som Stål A.

Hovedtabel. Forsøg med havresorter 1949—54

Sort	hkg kærne pr. ha						hkg halm pr. ha					
	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1949	1950	1951	1952	1953	1954
Aakirkeby												
Pajbjerg Rex A	54.5	46.2	47.4	55.5	43.3	37.3	72.8	54.4	51.7	71.4	47.6	46.0
Borris Opus II	52.1	44.7	44.6	53.6	43.2	39.9	69.3	56.2	52.7	78.4	46.8	48.9
Svaløf Stå A . .	53.3	44.3	44.5	52.4	41.5	36.9	69.4	54.6	49.6	72.5	45.4	46.1
Svaløf Ørn E . .	53.8	45.1	45.5	51.4	42.6	38.5	72.1	57.4	54.0	73.5	46.2	46.0
Abed Max (636)	—	—	—	—	43.6	36.6	—	—	—	—	46.7	49.0
Trifolium 52/1.	—	—	—	—	43.6	38.9	—	—	—	—	47.9	47.5
Tammisto Sisu	—	—	—	—	41.8	39.5	—	—	—	—	47.7	46.0
Lyngby												
Pajbjerg Rex A	41.3	47.5	59.9	52.1	46.4	38.3	55.3	49.4	56.4	56.4	51.8	48.8
Borris Opus II.	41.3	45.4	59.7	51.3	44.5	39.6	53.2	47.7	58.3	54.3	50.5	51.6
Svaløf Stå A . .	39.8	44.7	60.3	51.7	44.2	38.4	52.5	46.8	58.8	54.9	49.7	47.6
Svaløf Ørn E . .	40.8	45.8	62.0	55.5	43.6	38.9	52.8	48.3	62.1	56.6	49.8	50.1
Abed Max (636)	—	—	—	—	48.1	36.7	—	—	—	—	52.2	55.6
Trifolium 52/1.	—	—	—	—	43.6	37.2	—	—	—	—	49.2	53.4
Tammisto Sisu	—	—	—	—	45.5	36.1	—	—	—	—	52.6	51.2
Tystofte												
Pajbjerg Rex A	42.3	37.9	55.6	57.1	53.4	40.0	53.1	44.3	57.4	62.9	51.9	44.9
Borris Opus II.	40.5	37.3	53.1	56.1	49.1	42.5	52.0	46.8	56.0	58.5	49.1	47.8
Svaløf Stå A . .	41.9	36.6	53.7	56.6	50.0	40.3	52.6	43.5	53.8	59.7	49.0	43.2
Svaløf Ørn E . .	40.9	36.8	51.8	54.8	47.8	40.5	51.6	44.8	55.1	56.5	51.0	45.7
Abed Max (636)	—	—	—	—	54.0	41.7	—	—	—	—	54.7	45.2
Trifolium 52/1.	—	—	—	—	48.2	43.1	—	—	—	—	50.2	48.9
Tammisto Sisu	—	—	—	—	47.7	38.2	—	—	—	—	53.8	41.8
Abed												
Pajbjerg Rex A	49.0	40.9	53.5	54.4	56.2	30.7	68.8	43.8	48.1	70.6	66.3	31.5
Borris Opus II.	44.2	43.0	50.7	49.8	57.2	32.7	70.1	44.7	50.5	69.9	64.8	35.2
Svaløf Stå A . .	44.4	39.5	53.7	54.2	57.1	31.2	73.3	43.3	48.3	69.0	62.7	32.1
Svaløf Ørn E . .	43.3	41.5	51.3	51.9	56.4	32.8	68.5	43.1	52.4	71.8	63.8	34.1
Abed Max (636)	—	—	—	—	62.4	34.1	—	—	—	—	66.2	35.1
Trifolium 52/1.	—	—	—	—	55.9	33.2	—	—	—	—	65.4	35.1
Tammisto Sisu	—	—	—	—	54.7	32.3	—	—	—	—	68.6	31.6
Blangstedgaard												
Pajbjerg Rex A	56.6	52.4	57.0	64.9	55.7	43.4	97.0	59.5	70.5	78.6	79.9	39.0
Borris Opus II.	55.6	53.3	56.7	60.4	53.2	45.7	93.6	62.3	70.3	72.6	76.8	40.0
Svaløf Stå A . .	57.6	52.6	57.7	62.4	55.5	43.4	96.4	58.8	67.8	71.2	76.2	41.4
Svaløf Ørn E . .	51.8	47.7	58.0	60.6	52.4	45.0	88.8	64.1	73.5	75.8	76.1	39.9
Abed Max (636)	—	—	—	—	62.5	44.7	—	—	—	—	87.5	41.2
Trifolium 52/1.	—	—	—	—	52.1	44.6	—	—	—	—	78.2	40.2
Tammisto Sisu	—	—	—	—	56.6	40.6	—	—	—	—	75.8	38.0
Askov												
Pajbjerg Rex A	52.3	45.4	52.2	50.8	52.6	44.9	66.3	59.4	63.0	86.5	68.9	65.3
Borris Opus II.	49.7	46.9	49.3	48.8	53.4	46.0	65.2	61.3	63.8	82.8	65.9	68.8
Svaløf Stå A . .	50.2	44.6	49.1	51.2	52.9	46.1	66.1	58.1	61.9	84.5	66.3	66.4
Svaløf Ørn E . .	48.6	46.8	50.3	49.2	53.4	44.5	68.8	60.9	63.4	85.3	66.8	69.4
Abed Max (636)	—	—	—	—	59.0	50.1	—	—	—	—	65.4	63.0
Trifolium 52/1.	—	—	—	—	53.3	43.9	—	—	—	—	67.5	69.2
Tammisto Sisu	—	—	—	—	53.1	43.6	—	—	—	—	67.8	64.1

Hovedtabel, fortsat

Sort	hkg kærne pr. ha						hkg halm pr. ha					
	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1949	1950	1951	1952	1953	1954
Ødum												
Pajbjerg Rex A	—	—	—	—	46.9	51.1	—	—	—	—	69.0	64.2
Borris Opus II.	—	—	—	—	50.0	50.6	—	—	—	—	68.8	65.4
Svaløf Stå A . .	—	—	—	—	51.1	50.5	—	—	—	—	69.4	64.1
Svaløf Ørn E . .	—	—	—	—	48.1	50.1	—	—	—	—	70.5	64.1
Abed Max (636)	—	—	—	—	50.1	53.6	—	—	—	—	71.5	66.8
Trifolium 52/1.	—	—	—	—	48.4	49.5	—	—	—	—	70.7	67.7
Tammisto Sisu	—	—	—	—	53.8	49.2	—	—	—	—	71.1	70.8

Jynde vad												
Pajbjerg Rex A	30.2	20.1	31.4	42.0	32.7	30.3	38.7	35.7	41.1	61.9	43.1	30.6
Borris Opus II.	30.1	20.3	31.4	40.8	30.8	31.2	37.0	35.5	39.1	66.3	42.1	31.4
Svaløf Stå A . .	29.2	18.9	30.0	42.5	31.8	29.0	37.7	36.7	39.7	69.2	42.3	30.8
Svaløf Ørn E . .	29.9	21.2	30.4	41.1	30.5	30.0	37.9	35.7	41.1	65.2	43.9	31.8
Abed Max (636)	—	—	—	—	32.9	32.4	—	—	—	—	43.4	31.8
Trifolium 52/1.	—	—	—	—	31.8	30.0	—	—	—	—	40.4	31.4
Tammisto Sisu	—	—	—	—	31.3	32.2	—	—	—	—	46.0	32.6

Lundgaard												
Pajbjerg Rex A	36.4	21.2	32.0	44.6	38.7	37.6	39.5	28.8	38.5	62.9	47.1	38.9
Borris Opus II.	36.2	20.7	32.1	41.7	39.3	36.9	37.6	29.3	38.3	60.7	40.7	40.0
Svaløf Stå A . .	37.4	19.8	31.3	41.7	39.6	33.5	38.1	30.7	39.8	60.4	43.2	39.3
Svaløf Ørn E . .	36.3	20.7	32.6	42.5	37.2	36.3	38.2	29.6	38.7	62.5	40.4	40.1
Abed Max (636)	—	—	—	—	40.0	38.0	—	—	—	—	47.8	41.7
Trifolium 52/1.	—	—	—	—	37.8	37.3	—	—	—	—	41.8	42.0
Tammisto Sisu	—	—	—	—	38.1	36.0	—	—	—	—	49.8	42.2

Studsgaard												
Pajbjerg Rex A	20.2	33.6	19.4	36.1	38.8	29.3	16.9	34.6	22.9	38.0	42.3	39.5
Borris Opus II.	21.0	34.2	19.3	37.0	38.2	28.3	16.0	34.4	22.9	32.7	39.0	38.6
Svaløf Stå A . .	21.4	32.8	18.7	37.3	37.8	29.7	17.2	33.3	24.1	32.7	39.2	40.2
Svaløf Ørn E . .	21.2	33.0	20.4	37.3	36.3	28.3	16.8	34.0	24.1	34.1	39.7	38.7
Abed Max (636)	—	—	—	—	38.8	32.8	—	—	—	—	41.0	45.0
Trifolium 52/1.	—	—	—	—	37.4	29.9	—	—	—	—	39.4	42.0
Tammisto Sisu	—	—	—	—	37.7	30.7	—	—	—	—	42.0	39.7

Borris												
Pajbjerg Rex A	44.9	44.6	43.5	43.9	50.4	44.1	49.3	55.4	44.4	45.7	74.0	91.2
Borris Opus II.	45.3	43.8	41.6	39.7	51.2	42.2	48.1	54.2	41.4	44.8	72.3	85.6
Svaløf Stå A . .	46.1	42.6	42.9	41.2	51.3	45.4	52.6	53.2	40.4	45.9	68.6	83.4
Svaløf Ørn E . .	45.5	43.9	42.5	41.5	50.8	40.1	48.3	53.8	42.1	45.8	70.9	84.5
Abed Max (636)	—	—	—	—	56.8	49.2	—	—	—	—	70.8	85.0
Trifolium 52/1.	—	—	—	—	49.4	42.5	—	—	—	—	69.1	84.3
Tammisto Sisu	—	—	—	—	54.2	43.0	—	—	—	—	71.0	91.0

Tylstrup												
Pajbjerg Rex A	44.4	34.4	25.0	31.5	37.0	43.7	45.4	47.6	19.3	30.0	49.0	46.6
Borris Opus II.	44.7	33.4	26.3	31.8	35.3	43.8	44.0	33.8	21.3	32.5	44.5	47.2
Svaløf Stå A . .	42.9	31.2	26.2	31.7	34.5	43.7	43.2	32.5	20.7	31.8	45.6	46.6
Svaløf Ørn E . .	43.7	32.7	26.3	30.9	33.2	42.9	41.0	35.6	21.1	28.6	45.1	48.1
Abed Max (636)	—	—	—	—	39.2	48.3	—	—	—	—	47.5	48.7
Trifolium 52/1.	—	—	—	—	33.3	43.6	—	—	—	—	46.3	48.3
Tammisto Sisu	—	—	—	—	33.3	41.9	—	—	—	—	47.1	47.2